

Fra Grønvald-Fynbo's erindringer, nedskrevet af hans barnebarn Aase Fynbo

På Lolland blev jeg født den 15/12 1879 i Soermark tæt på Guldborgsund. Mine forældre købte en ejendom et par år efter i Kartoffe syd for Saksøbing, og nær Krenkerup Gods, den var på 10 tønder land og med tilhørende mose. Her voksede jeg op sammen med mine 2 yngre søstre. Vores forældre var arbejdsomme, økonomiske og sparsommelige, og vi havde alle 3 en dejlig barndom. Når skoledagen var slut, hjalp vi til derhjemme med landbruget eller mosen. Jeg erfarede ret tidligt, at landmand det skulle jeg ikke være – nej, jeg ville læse, studere og samle så mange kundskaber som muligt. I de lange vinteraftener sad vi alle 5 og hyggede os ved petroleumslampens skær med højt læsning og samtaler, og om sommeren strejfede jeg ofte rundt i mosen. Her kunne fantasien få frit løb, når jeg lå på ryggen og så op på de forbidrivende hvide skyer, mens jeg drømte om min fremtid. Som 14 årig skrev jeg en lille fortælling om en krybskytte, den viste jeg til min skolelærer og han roste den, så i al hemmelighed fik jeg den trykt. Mine forældre anede intet, derfor måtte pakken ikke blive afleveret derhjemme. Alle mine drømme viste sig at blive mit livs første fiasko.

Boghandleren i Saksøbing var ikke interesseret i at forhandle den, men jeg var stædig og gav ikke op, læses skulle det lille hæfte. En dag gik jeg en lang tur på den snoede landevej og med passende mellemrum lagde jeg en lille bunke af mine tryksager med forsiden opad og de var gratis, så kan det da nok være at der blev udsolgt.

Efter min konfirmation skulle jeg træffe den store afgørelse at vælge en uddannelse. Jeg ville gerne være skolelærer, men min far mente jeg skulle i lære som maler, hvilket jeg strittede rædselsslagen imod, jeg ville lære og studere. Jeg var 14 år og kunne først starte på seminariet som 17-årig. Uddannelsen ville tage 3 år og det kostede 1.900 kr. Så mange penge havde mine forældre slet ikke. Min egen opsparing – mine søstre lånte mig penge, som de fik tilbagebetalt, greven på Krenkerup gav mig penge, håbede på et statslån – og mine forældre gav mig noget af deres opsparing.

Vi blev enige om, at jeg så skulle komme hjem i alle mine ferier, for at arbejde på gården. Da gav de mig endelig lov til at prøve, om jeg kunne blive lærer. Den nt var jeg så glad, at jeg næsten ikke kunne sover. De første 2 år arbejde hjemme og 1 års forberedelse til seminariet. Min gamle og særdeles dygtige lærer i Fjelde tilbød at forberede mig til prøvet for 100 kr. Han var streng og stillede store krav, jeg skulle kunne det på fingrene, men jeg savnede smilet og spøgen i arbejdet. Alligevel blev jeg ham taknemmelig, for det han lærte mig sad fast i min bevidsthed hele livet. De tre år i Vordingborg var en god tid for mig og jeg havde let ved at følge med. Dygtige undervisere, masser af bøger, interessante fag og gode kammerater. Jeg bestod min eksamen i Vordingborg 1900, herfra blev jeg dimitteret som landets yngste lærer. Kort tid efter erfarede jeg at førstelæreren i Vammen ville søge sin afsked, så jeg strøg straks afsted til Vammen og sikrede mig vikariatet inden var opslået – det var i 1900. Da jeg senere blev klar over, at en lærer fra Fanø ville blive Vammens kommende førstelærer, søgte jeg i god tid vikariatet på Fanø og fik det. Tilbage til Vammen, for der ville andenlæreren også rejse, dette vikariat fik jeg heldigvis. Efter få måneder blev jeg fastansat som andenlærer på skolen 1901, det var en stor glæde for mig og det varede i 25 år. Vi var 2 lærere, og skolen var fireklasset.

Men den lave løn indså jeg hurtigt, at jeg skulle have ekstra arbejde. 1901 Eventyrskatten (12 danske eventyr) 1902 Landsbyskolens læsebog (undervisning). 1903 initiativtager til oprettelsen af "Dansk Lærerforbund", samme år formand. Det lykkedes os, at forbedre både vilkår og løn. Samme år dukkede "Tiendeafløsning" op. Jeg kontaktede tiendekommissær Jens Kvorning (Norupgård) og blev hans assistent. Vi skulle rundt til alle i 26 sogne plus Vammen. En sen aften vi kom hjem efter en travl dag satte vi os sammen og regnede ud, at vi den dag havde tjent 19 kr. Det var rigtig mange penge. Arbejdet varede ca. 5 år.

1904 købte jeg et lille hus, Damhuset, Nørregade 8 her i Vammen og jeg var nu blevet gift med Kirsten Marie. Et par år før blev jeg regnskabsfører for Brugsen og Kvornings assistent, men disse ekstraintægter til trods, måtte jeg tjene flere penge. I 1905 udgav jeg derfor Eventyrbogen, 9 danske eventyr oversat til dansk – 2½ års lærerløn, nu så jeg lidt lysere på tilværelsen. 1906 udgav jeg den første børnebog Historiebogen. Kendte tegnere og forfattere mindre endte kunne også gå gennem nåleøjet. Samme år ansattes kontorhjælp. Uden lærernes hjælp ville jeg aldrig have så godt et salg. De uddelte og modtog de gule bestillingssedler som skulle underskrives af forældrene, pakkerne blev udleveret til børnene i klassen. Lærerne var godt tilfredse, de fik 20% af salget, det gav lidt ekstra til julemåneden.

Allerede i 1908 var huset ved bydammen blevet for lille, derfor byggede jeg mt smukke hus "SOLVANG" på en stor grund i udkanten af Vammen (Nørregade 2). Samme år fik jeg mit eget forlag her, og udgav min egen bog "Sejr". Jeg bidrog også nogle gange med fortællinger til børnebøgerne dog under pseudonym.

1909 Børnenes lille Julebog. 1910 Børnenes Julebog + praktisk landbrug. 1913 Den lille historiebog. 1915 udgav "Berømte mænd". De 3 børnebøger udkom hvert år. 1918 besluttede jeg at udgive en julebog for voksne, med stort sideantal, fint papir, smukke tegninger,. Den fik navnet "Ved Julelampens Skær". Det var med bankende hjerte jeg sendte den ud i landet til en pris af 185 ører. I al beskedenhed kan jeg fastslå, at det blev en succes lige fra starten. De første mange år solgte jeg kun fra skolerne. Bladcentralen kom ind i billedet, aftale med Dansk Boghandler Kommission, de denne form for sang forsvandt efterhånden. 1920 Alverdens Eventyr, Barnets Eventyrskat. 1922 Konfirmationsbreve, et hæfte der kunne afløse de almindelige telegrammer. Efter 1. verdenskrig kom en ung pige til byen, hun var fra Østrig, og var vores "WIENERBARN". Hun hed LISBETH, var rar, sød og velbegavet, 7 år ældre end Vagn, han var også enebarn. Det var en dejlig tid, vi besøgte senere hendes forældre, og LISBETH fortsatte med at besøge os.

Jeg søgte ikke efter en førstelærerstilling, da jeg i min eksamen ikke havde sang og musik, men sogneråd og skolekommission besluttede at aflønne mig som førstelærer fra 1919. En hjertelidelse voldte mig lidt besvær i 1922 og min doktor gav mid en advarsel. Jeg besluttede da, at tage min afsked samtidig med mit 25 års lærerjubilæum på skolen. Beboerne i Vammen havde samlet ind til en afskedsgave, det varet guldur, som jeg var meget taknemmelig for. Jubilæumsgaven var en stor totårnet sølvskål. I de mest travle måneder ansatte jeg tilstrækkelig hjælp. Fra 1938 blev Vagn ansat i firmaet 22 år gammel, stod for forsendelser og regnskab.

I samarbejde med Aage Dyrhold udgav jeg et sanghæfte med 23 sange, musikken af ham og tekst af mig. Disse sange er blevet sunget i Danmarks Radio af radioens børnekor. Fra tid til anden oplæste jeg nogle af mine egne digte i DR. Da jeg i 1957 nærmede mig 80 år, følte jeg det var nu min søn Vagn skulle overtage og lede forlaget, det eneste jeg holdt fast i var at læse og bedømme i indkomne manuskripter. Efter Grønvald-Fynbos død i 1962 flyttede Vagn, Ellen, de 2 børn Poul og Aase over i Solvang som aftalt.